خراسان روزنامه صبح ایران
یک‌شنبه اول بهمن ۱۳۹۶ .۳ جمادی‌الاول ۱۴۳۹ .شماره ۱۹۷۳۸

اعضای اوپک، در مهر ۹۵ و در اجلاس الجزایر، به توافقی تاریخی برای کاهش تولید نفت و نیز فریز تولید خود دست یافتند. توافقی که در هشت سال قبل از آن برای کاهش تولید و تقریبا تا قبل از آن در هماهنگی با اعضای غیر اوپک بی سابقه بود. این توافق تا کنون، دو مرتبه دیگر تمدید شده است و هم اینک اعضای اوپک برای تمدید این طرح موسوم به فریز نفتی تا پایان ۲۰۱۸ توافق کرده اند.

توافق تاریخی اوپک در اجماع با غیر اوپکی ها برای تقویت بازار نفت

بررسی روند ۵۶ ساله فعالیت اوپک و آینده پیش رو

۷ چالش سیاسی- اقتصادی بزرگ ترین کارتل نفتی جهان

محمد حقگو- شاید از زمانی که در دهه ۶۰ میلادی، اولین جرقه ها برای همکاری کشورهای دارنده ذخایر طبیعی نفت زده شد، هیچ کس تصور نمی کرد که این همکاری، تا دهه ها بعد ادامه یابد. آن هم در شرایطی که این همکاری گاه رنگ جنگ نیز به خود گرفت. با این حال، اوپک در حالی چند روز قبل، ۵۶ ساله شد که به رغم حرف و حدیث ها، هم اینک توافق بین این سازمان و حتی کشورهای غیر عضو نیز برای تنظیم بازار نفت و خروج آن از یک رکود بزرگ، شکل گرفته است. پرونده امروز، نگاهی به فراز و نشیب این سازمان با شش دهه فعالیت و افق پیش روی آن انداخته است.

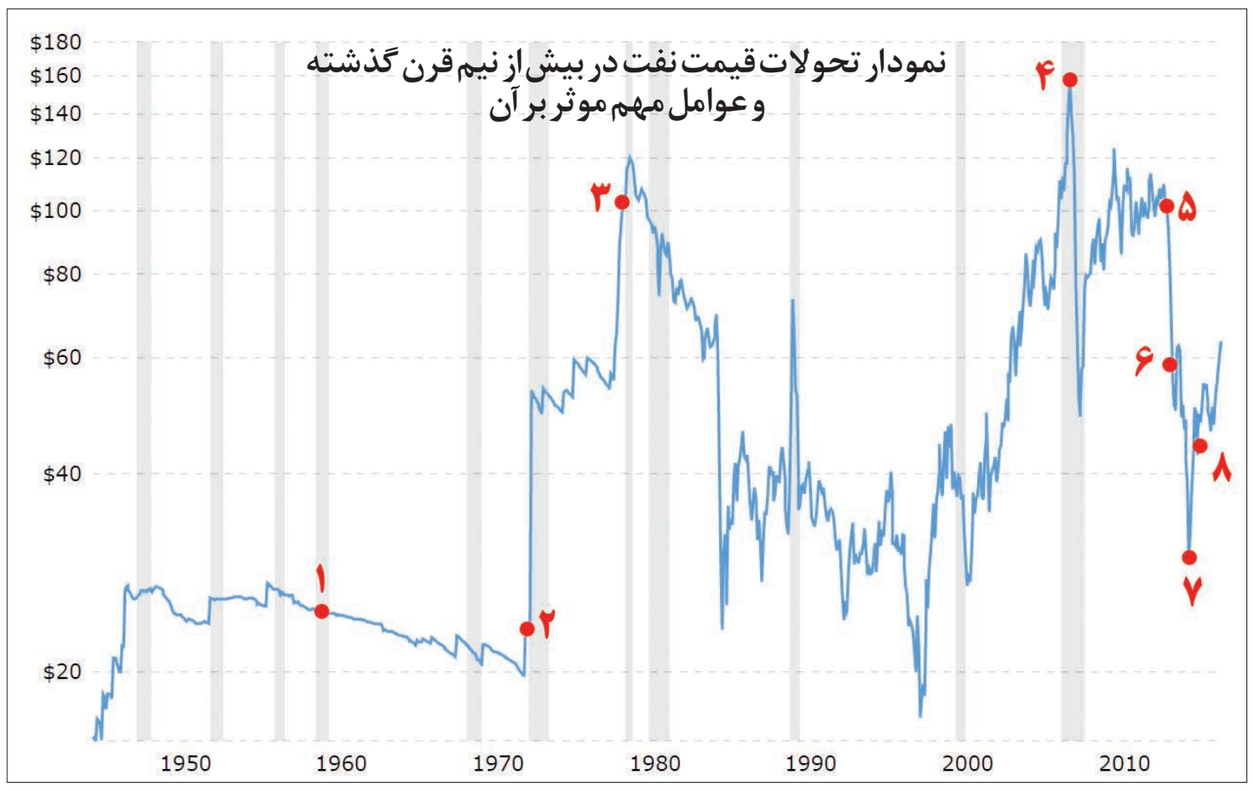

راهنمای نمودار

*۱: تشکیل اوپک (۱۹۶۰)
*۲: تحریم نفت اسرائیل توسط اوپک (۱۹۷۳)
*۳: انقلاب اسلامی ایران (۱۹۷۹)
*۴ تا ۶: افزایش دو برابری تولید نفت شیل آمریکا در بازه ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴
*۵ تا ۷: کاهش ۷۰ درصدی قیمت نفت از نیمه سال ۲۰۱۴ تا پایان سال ۲۰۱۵
*۸: توافق تاریخی اوپک با اعضای غیر اوپک برای فریز سطح تولید

■ **سرد و گرم ۶۰ سال همکاری نفتی**

اواخر دهه ۵۰ میلادی در قرن بیستم بود که قیمت های نفت خاورمیانه تحت تاثیر سهمیه بندی نفت در آمریکا، ورود نفت شوروی به بازارهای اروپا و نیز نفوذ فزاینده کارتل های نفتی، کاهش فوق العاده ای پیدا کرد. در این میان، عامل اصلی در زمینه کاهش قیمت نفت، کمپانی های نفتی بودند. آن ها از نظر فنی و سیاسی چنان قدرتمند شده بودند که از یک سو منافع کشورهای تولید کننده نفت را نادیده می گرفتند و از سوی دیگر کشورهای وارد کننده را متقاعد می ساختند که روند عرضه نفت ارزان همچنان ادامه خواهد یافت. برای مثال قیمت نفت خام ایران که در ژوئن ۱۹۵۶، ۲/۴ دلار در هر بشکه بود، در فوریه ۱۹۵۷، به ۱/۸۷ دلار در هر بشکه کاهش پیدا کرد. در مجموع کاهش قیمت نفت ضربه بزرگی به منافع کشورهای خاورمیانه و به طور کلی کشورهای صادر کننده نفت وارد آورد. چرا که این کشورها معمولاً با اقتصاد تک محصولی (نفت) اداره می شدند و نیاز روزافزونی به درآمدهای ارزی برای اجرای طرح های عمرانی داشتند. بنابراین این مسئله مشکلات بزرگ سیاسی برای دولت این کشورها به وجود آورد. حتی در فوریه ۱۹۵۹، کمپانی های بزرگ نفتی، قیمت اعلام شده نفت خاورمیانه و ونزوئلا را کاهش دادند. به طوری که این کاهش به ۱۷ سنت نیز رسید. در این شرایط و در همان سال ۱۹۵۹، کشورهای عربی تولید کننده نفت، اولین کنگره نفتی خود را در قاهره تشکیل دادند و با صدور قطعنامه ای ،هر گونه تغییر در سیستم قیمت گذاری و تغییر در بهای نفت خام را منوط به مذاکره قبلی با دولت های تولید کننده و صادر کننده نفت کردند. مفاد قطعنامه مذکور، حاکی از به وجود آمدن نوعی همبستگی و اتحاد میان کشورهای عربی صادر کننده نفت و درک این واقعیت بود که کشورهای صاحب نفت، به یک نقطه نظر مشترک برسند و در صدد حفظ منافع خود در مقابل کارتل های (متقاضی نفت) یا به عبارت دیگر غارتگران بین المللی منابع طبیعی برآیند. با این حال و با آن که در ماه مه ۱۹۶۰، وزیران نفت عربستان سعودی و ونزوئلا در بیانه مشترکی لزوم اتخاذ سیاست مشترک با هدف حفظ منابع کشورهای تولید کننده نفت را گوشزد کرده بودند، کمپانی های بزرگ نفت، در ماه اوت، ۱۰ سنت دیگر از قیمت های اعلام شده نفت حوزه خلیج فارس کاستند. باید توجه داشت که سقوط قیمت نفت معلول و نتیجه سیاست سهمیه بندی آمریکا برای نفت وارداتی به آن کشور بود که از سال ۱۹۵۹ به طور اجباری به مرحله اجرا درآمد. به این معنی که به موجب سهمیه بندی، مجموع نفتی که کمپانی های آمریکایی مجاز بودند به آمریکا وارد کنند، به حدود ۱۰ درصد نفت تولیدشده در آمریکا تقلیل پیدا کرد. به این ترتیب کمپانی های نفت به ویژه کمپانی های مستقل، مازاد نفت تولیدی خود را روانه بازارهای اروپا و آژیان کردند و در نتیجه به علت عرضه زیاد، قیمت نفت در جهت خلاف منافع کشورهای تولید کننده نفت خام کاهش یافت. این کاهش قیمت نفت، همان محرک مقطعی بود که کشورهای صادر کننده نفت (اوپک) را (با شرکت پنج عضو موسس ایران، عراق، عربستان، کویت و ونزوئلا) وادار کرد در بغداد تشکیل جلسه دهند و در ۲۴ سپتامبر ۱۹۶۰ قرارداد تاسیس اوپک در پایتخت های پنج کشور موسس انتشار یافت. پس از آن، قطر در ژانویه ۱۹۶۱، لیبی و اندونزی در آوریل ۱۹۶۲، ابوظبی در سال ۱۹۶۷ و نیجریه، اکوادور و گابن در اوایل دهه هفتاد به این سازمان ملحق شدند. انگیزه تشکیل اوپک آن بود که کشورهای عضو، از کاهش بیشتر قیمت نفت ممانعت به عمل آورند. این گردهمایی عرضه کنندگان نفت در آن زمان سرمنشأ تحولات بسیاری شد که می توان آن ها را در پنج فصل جداگانه، به شرحی که در ادامه می آید، بیان کرد.

۱- تثبیت اوپک در دهه ۶۰

این دوره همان طور که در بالا مفصل تر توضیح داده شد، مربوط به سال های ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۰ است. در این سال ها کشورهای عضو اوپک تلاش کردند تا به سوی همکاری های بیشتر گام بردارند. با این حال، می توان دید که در این مهم چندان موفق نبودند. البته اقداماتی با هدف توقف کاهش قیمت نفت صورت گرفت که نسبتاً موفق بود. اما این سازمان هنوز توانایی بالا بردن قیمت نفت را نداشت. در مجموع می توان این دوره را دوره پیدایش و تثبیت اوپک دانست که در آن کشورهای عضو توانستند در برابر کارتل های نفتی اعلام موجودیت کنند و به تثبیت موقعیت خود بپردازند.

۲- قدرت نمایی در دهه ۷۰

در این دوره اوپک توانست حاکمیت خود را بر بازار کامل کند و بر اساس منافع اعضا به افزایش قیمت نفت بپردازد. در این دهه دو بحران بزرگ در بازار نفت ایجاد شد. اول تحریم نفت کشورهای عربی در سال ۱۹۷۳ میلادی بود که در پی آن کشورهای اوپک به کشورهای حامی اسرائیل نفت نفروختند. این عمل موجب چهار برابر شدن قیمت نفت شد و دوم انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ میلادی بود. این دو بحران سبب شد تا توازن بازار نفت برهم بخورد و قیمت نفت با سرعتی بی سابقه رشد کند. از طرف دیگر در این دهه اولین اجلاس سران کشورهای عضو اوپک در کشور الجزیره برگزار شد. این اجلاس در مارس سال ۱۹۷۵ میلادی برگزار شد که تحولی بزرگ در عملکرد بازار نفت و اوپک محسوب می شود.

۳- بروز انشقاق در دهه های ۸۰ و ۹۰

در این دوره که می توان آن را در بازه ۱۵ ساله بعد از ۱۹۸۵ تا ابتدای قرن ۲۱ تعریف کرد، به علت بروز اختلافات و هماهنگ نبودن اعضا، سازمان رو به زوال گذاشت. ضمن این که تحولات سیاسی قابل توجهی نیز در این بازه زمانی رخ داد که می توان از جنگ خلیج فارس و بحران اقتصادی جنوب شرق آسیا نام برد. در این دوران قیمت نفت بارها با کاهش جدی روبه رو شد که اقدام اوپک در برابر آن بسیار ضعیف و مقطعی بود. اگرچه در مواردی کاهش تولید توانسته است به بالا رفتن دوباره قیمت ها بینجامد اما معمولا این موضوع بسیار دیرهنگام بوده و در حد کافی صورت نگرفته است. در نتیجه در اغلب موارد مصرف کنندگان تعیین کنندگان اصلی قیمت نفت بوده اند و قیمت را در سطح پایین نگه داشته اند. این دوره با مطرح شدن سیاست عربستانی سهم مناسب از بازار آغاز شد و ادامه یافت. بر اساس این طرح عربستانی ها و دیگر مدافعان این طرح معتقد بودند که با بالا رفتن میزان تولید اوپک، قیمت نفت کاهش می یابد و در نتیجه سرمایه گذاری تولیدی در نقاط مختلف دنیا بیشتر خواهد شد. در نتیجه به مرور زمان با بالا رفتن تولید، تقاضا برای نفت بیشتر و قیمت نفت گران خواهد شد. عربستانی ها بر اساس این فرضیه به سیاست های کاهش تولید اوپک واکنش منفی نشان دادند. اما از آغاز این دوره ایران و کشورهای دیگری چون لیبی و الجزایر معتقد بودند که کشورهای غربی تاثیر کاهش قیمت انرژی را با وضع مالیات جبران خواهند کرد و در نتیجه با بالا رفتن تقاضای نفت که مد نظر عربستان بود محقق نخواهد شد. ضمن این که تا به نتیجه رسیدن چنین تغییر و تحولاتی در بازار، کشورهای تولید کننده با نزول سنگین قیمت نفت مواجه خواهند شد که اقتصاد این کشورها را تهدید خواهد کرد. البته تحلیلی سیاسی نیز همواره در ارتباط با این رفتار عربستان، به کار رفته است که نزدیکی مقامات آل سعود به کشورهای غربی را علت اتخاذ چنین سیاست هایی از سوی این کشور می داند. روشن است که بنیان اقتصاد غرب بر مسئله انرژی سوار شده است و نفت کالای حیاتی است که کشورهای شمال برای برقرار ماندن تسلط اقتصادی خود به خرید ارزان آن احتیاج دارند. تاریخ روابط بین الملل تلاش های سیاسی و نظامی بسیاری را از سوی ابرقدرت ها، برای این هدف به ثبت رسانده است. در جمع بندی این دوره، باید گفت که اعضای اوپک در دو جبهه روبه روی هم قرار گرفتند که توفیق نسبی هریک از آن ها در همراه کردن دیگران با خود، بازار را تحت تأثیر قرار داد. نکته دیگر در ویژگی های این دوره سیاسی شدن تصمیم گیری ها است که نقش به سزایی در عملکرد اوپک داشته و عمدتا موجب تضعیف آن شده است. شایان ذکر است در این دوره، ارزش دلار در بازارهای جهانی به تدریج تنزل یافت و همین مسئله سبب شد تا کشورهای فروشنده نفت با تبدیل درآمد دلاری خود به واحد پول کشورشان یا واحدهای دیگر پول نسبت به قبل درآمد کمتری به دست آورند. این تنزل درآمد نفتی نیز سرآغاز استفاده از ارزهای دیگر در مبادلات نفتی در اوپک و توسط عراق شد. بر این اساس، برای اولین بار کشور عراق تصمیم به تغییر واحد پول مطالباتی خود در ازای فروش نفت از دلار به یورو گرفت.

۴- دهه دوم قرن ۲۱؛ از تاثیر جنگ نفتی تا تحولات فناوری تولید نفت بر بازار و اوپک

در مرور کارنامه اوپک در دهه دوم قرن بیست و یکم، شاهد تحولاتی اساسی از منظر بازار جهانی نفت و نیز رفتار بازیگران بزرگ بازار نظیر عربستان و آمریکا هستیم. در خصوص عربستان، می توان رفتار گردانندگان این کشور در زمینه فرضیه فشار بر ایران را پیگیری کرد. شواهد نشان می دهد که ایده کاهش قیمت نفت برای «فشردن گلوی» اقتصاد ایران برای اولین بار در سال ۲۰۰۶ توسط نواف عبید، مشاور امنیتی سعودی مطرح شد. هدف این طرح کاهش توان حمایت ایران از حزب ا... و نیروهای مقاومت در عراق بود. این طرح عملا در سال ۲۰۰۸ پیاده و قیمت نفت با کاهش شدیدی مواجه شد ولی دوام زیادی نیاورد. با این حال در سال ۲۰۱۱، ترکی الفیصل (رئیس سابق دستگاه اطلاعاتی عربستان و سفیر سابق عربستان در آمریکا) در جمع ناتو اعلام کرد که ریاض آماده می شود تا سیل نفت را روانه بازار کند تا با کاهش عایدات نفتی ایران، مانع دست یابی ایران به بمب هسته ای شود. وی همچنین ادعا کرد که به قدری ظرفیت مازاد تولید دارند که اگر نفت ایران قطع شود، می توانند نفت خود را جایگزین آن کنند. در این باره، سعودی ها در پاییز سال ۹۳ و در حالی که نفت در روند نزولی خود از قیمت ۱۰۰ دلاری در تابستان ۹۳، به حدود ۸۳ دلار در پاییز آن سال رسیده بود، سعودی ها مجدد شروع به غرق کردن بازار کردند که باعث سقوط آزاد قیمت نفت شد. بدین ترتیب طی حدود یک سال بعد، قیمت بازار نفت تا زیر ۴۰ دلار نیز سقوط کرد. همچنین سیاست های تولید نفت عراق برای افزایش سهم از بازار نفت نیز عملاً بر آتش این غائله افزود. البته بحث مازاد عرضه نفت از سوی عربستان، تنها عامل سقوط قیمت نفت در این مدت نبود. به طوری که قیمت زیاد نفت در سال های قبل از ۲۰۱۴، منجر به این شده بود که استخراج نفت به شیوه غیر متعارف در دنیا به کمک فناوری های جدید و به خصوص آمریکا، توجیه پذیر شود. به عبارت دیگر، یک سوی دیگر واقعیت بازار نفت اشباع شده در آن سال این بود که شرکت های نفتی ایالات متحده آمریکا به مدد فناوری بحث برانگیز "فراکینگ" (استخراج نفت و گاز از درون سنگ های زیرزمینی) نفت بی سابقه ای را استخراج کردند. به طوری که میزان استخراج نفت آمریکا از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ به حدود دو برابر رسید و از این طریق سهم این کشور در تولید جهانی نفت ۱۰ درصد افزایش یافت. این افزایش تولید نیز در نهایت منجر به این شد که دولت آمریکا پس از ۴۰ سال، قانون ممنوعیت صادرات نفت از سوی این کشور را لغو کرد. این عوامل همزمان با افزایش تولید نفت عربستان، در کاهش شدید قیمت نفت یادشده کمک کرد. همه این اتفاقات تقریباً در زمانی رخ داد که تحریم های نفتی علیه ایران به تازگی برداشته شده و ایران به دنبال افزایش حضور خود در بازار نفت بود. با این حال کاهش آشکار قیمت نفت که به عنوان مثال از نیمه سال ۲۰۱۴ تا پایان ۲۰۱۵، به میزان ۷۰ درصد اتفاق افتاد و آن را به حدود ۴۰ دلار در هر بشکه رساند، سبب شد تا نگرانی های بزرگی درباره قیمت نفت در همه تولید کنندگان اعم از اوپک و غیر اوپک ایجاد شود. در این زمینه، در واپسین روزهای فروردین ۹۵، اجلاس اوپک با حضور تولید کنندگان بزرگ غیر اوپک نظیر روسیه در دوحه قطر تشکیل شد تا ایده عربستان مبنی بر فریز (توقف رشد) تولید نفت توسط کشورهای شرکت کننده به رای و اجماع گذاشته شود. با این حال مخالفت ایران به این دلیل که سقف صادرات آن زمان (حدود یک میلیون بشکه در روز)، با سقف صادرات ایران در قبل از تحریم ها (حدود ۲/۵ میلیون بشکه در روز) فاصله زیادی داشت، عملاً به شکست مذاکرات منجر شد. بیژن زنگنه در آن زمان بر این نکته تاکید کرد که ایران از تثبیت میزان تولید نفت حمایت می کند اما مطابق برنامه تلاش می کند که سقف تولید خود را به حدود چهار میلیون بشکه در روز، یعنی به میزان دوران پیش از تشدید تحریم ها افزایش دهد.

۵- توافق تاریخی اوپک در اجماع با غیر اوپکی ها برای تقویت بازار نفت

اما بالاخره و پس از آن که عربستان، حق ایران را برای مستثنی شدن از اجرای طرح فریز نفتی پذیرفت، اعضای اوپک، در مهر ۹۵ و در اجلاس الجزایر، به توافقی تاریخی برای کاهش تولید نفت و نیز فریز تولید خود دست یافتند. توافقی که در هشت سال قبل از آن برای کاهش تولید و تقریبا تا پیش از آن در هماهنگی با اعضای غیر اوپک بی سابقه بود. این توافق تا کنون، دو مرتبه دیگر تمدید شده است و هم اینک اعضای اوپک برای تمدید این طرح موسوم به فریز نفتی تا پایان ۲۰۱۸ توافق کرده اند. این توافق سوای از این که توانست تا حدی بازار نفت را از رکود قیمتی شدید رهایی بخشد، سرفصل همکاری های جدید ورای اوپک برای تولید و عرضه متعادل نفت در بازار جهانی است.

■ **اوپک و چالش های پیش رو**

به رغم فراز و نشیب بسیار در راهی که اوپک تا کنون پیموده است، می توان از تداوم پابرجایی و ظرفیت های آن برای تنظیم بازار نفت، به عنوان یکی از مهم ترین دستاوردهای مثبت این سازمان یاد کرد. ضمن این که پیوستن اعضای غیر اوپک در جریان توافق اخیر این سازمان برای فریز نفتی و تمدید آن با هدف کنترل کاهش قیمت نفت از جمله دستاوردهای مهم این سازمان بزرگ به شمار می رود. با این حال به نظر می رسد چالش های مهمی پیرامون این سازمان در آینده وجود خواهد داشت که عملکرد آن را تحت تاثیر جدی قرار خواهد داد. بر این اساس هم اکنون مهم ترین چالش های پیش روی اوپک عبارتند از:

۱- پیشرفت های فناوری در زمینه برداشت از منابع نامتعارف و متعارف نفت به خصوص نفت شیل در آمریکا: در چند سال گذشته، پیشرفت های تکنولوژیکی در زمینه برداشت از منابع نامتعارف نفت و گاز در آمریکا باعث وقوع تحولات اساسی در بازارهای جهانی انرژی شده است. درست زمانی که کشف منابع جدید نفت متعارف سال به سال سخت تر و بیشتر اکتشافات نفتی در مقیاس های کوچک تر و در مناطق دورافتاده تر انجام و حتی بیشتر فعالیت های اکتشافی نیز با شکست مواجه می شد، تولید نفت شیل شدت گرفت. در واقع استخراج این نوع نفت که ترکیبی از حفاری افقی و عملیات شکست هیدرولیکی است، موجب این شد که برداشت حجم قابل توجهی از نفت و گازی که با فناوری های قبلی اقتصادی نبود، جنبه تجاری به خود گیرد. این مسئله تاثیر قابل توجهی بر وضعیت عرضه منابع متعارف نفت و گاز، تقاضای جهانی، صنعت پالایش و قیمت های نفت خام گذاشت و سازمان اوپک را که از ذخایر متعارف نفت برای عرضه در بازار استفاده می کند، با چالشی جدی و جدید مواجه کرد. زیرا در صورتی که این سازمان بخواهد از یک سطح قیمتی بالا حمایت کند و بدین ترتیب میزان تولید خود را کاهش دهد، بخش بیشتری از منابع قابل استخراج با فناوری شیل قابلیت اقتصادی پیدا می کند و با ورود آن به بازار، آثار اقدام اوپک خنثی می شود. در این زمینه می توان به اواخر سال ۲۰۱۶ اشاره کرد. در آن زمان که قیمت ها تحت تاثیر توافق اوپک و کشورهای غیر از اوپک، برای کاهش ۱/۸ میلیون بشکه ای در روز از تولید، روند صعودی به خود گرفت، خیلی زود رشد مجدد تولید نفت شیل از سر گرفته شد.

۲- سیاست های مختلف اعضای اوپک در بازار نفت: هم اکنون اعضای اوپک سیاست های مختلفی را در بازار نفت دنبال می کنند که می تواند تصمیمات اوپک را با چالش مواجه سازد. برای مثال از گذشته، بازار آمریکا برای عربستان سعودی اهمیت استراتژیک داشته است. به طوری که تحت هیچ شرایطی، حتی با اعطای تخفیف های قابل توجه، حاضر نیست سهم خود را در این بازار از دست بدهد.

۳- همکاری یا رقابت غیر اوپک: در شرایط کنونی، به رغم همکاری کشورهای غیر اوپک با این سازمان برای کاهش تولید نفت، یکی از چالش های این سازمان، تولید کنندگان غیر اوپکی نفت هستند. این کشورها به راحتی حاضر به همکاری با کشورهای اوپک نیستند و در صورتی که اوپک بخواهد بدون همکاری با آنان، سطح تولید خود را کاهش دهد، عملاً به معنای واگذار کردن سهم بازار خود به این کشورهاست.

۴- نبود مکانیسم اجرایی موثر برای اجرای توافقات در سازمان اوپک: اوپک از سال ۱۹۸۲ سیاست تحدید و سهمیه بندی تولید را برای حمایت از قیمت نفت اتخاذ کرد اما در تمام دوره هایی که این سازمان تصمیم می گرفت میزان تولید خود را کاهش دهد، بعضی از آن ها از سهمیه خود تخلف می کردند و عملاً هیچ مکانیزم اجرایی برای جلوگیری از تخطی اعضای متخلف و مجازات آن ها در اوپک موجود نیست. از این رو برخی از اعضا با تخلف خود، موجب بی اثر شدن تصمیمات جمعی اوپک می شدند. البته در توافق های اخیر اوپک، میزان پای بندی اعضا بیشتر بوده که از استثنائات در تاریخ اوپک محسوب می شود.

۵- وابستگی اقتصادی اعضای اوپک به درآمدهای نفتی: اگرچه وابستگی کشورهای عضو اوپک به درآمدهای نفتی متفاوت است اما اکثر این کشورها وابستگی زیادی به درآمدهای نفتی دارند و زمانی که قیمت نفت کاهش می یابد، به تبع آن درآمدهای این کشورها نیز کم می شود، بنابراین برخی از این کشورها تلاش می کنند که با تولید بیشتر، کاهش درآمدهای خود را جبران کنند که این تهدیدی برای این سازمان در محدودسازی تولید است.

۶- ورود شرکت های خارجی به بخش بالادستی نفت اعضای اوپک: صنعت نفت در اغلب کشورهای عضو اوپک ملی است و این کشورها تلاش دارند تا نقش حاکمیتی خود را در بخش بالادستی نفت حفظ کنند. با این حال، طی سالیان گذشته، بعضی از کشورها از جمله عراق و آنگولا، اجازه ورود شرکت های بین المللی را به بخش بالادستی داده اند. ورود این شرکت های بین المللی به بخش بالادستی باعث می شود تا این شرکت ها در زمانی که کشور متعهد به کاهش تولید شده است، از انجام آن خودداری کنند. به عنوان نمونه، گفته می شود هم اکنون عراق به رغم تعهد به کاهش تولید نفت، تا حدی از توافقات اوپک مبنی بر کاهش تولید سر باز زده است.

۷- اثرگذاری اهداف سیاست خارجی کشورهای عضو بر تصمیمات اوپک: یکی از مهم ترین چالش های اوپک در چند دهه گذشته، تاثیرگذاری سیاست خارجی هر یک از اعضای اوپک بر تصمیمات در این سازمان بوده است. نمونه های بی شماری از آن ها وجود دارد و می توان در این زمینه از طرح فریز نفتی مطرح شده توسط عربستان سعودی برای جلوگیری از رشد تولید نفت ایران در دوره پسابرجام نام برد. شرح آن در بالا ارائه شد.

جدول متوسط [شماره ۷۰۳۵]

طراح جدول: مریم احمدی

افقی:
۱- برنا - مخزن بنزین - بر آستین دوزند - نوشیدنی گازدار ۲- خواب کودکانه - ظرف آزمایشگاهی - لقب پادشاهان مغول - خبره ۳- جو - اموالی که از مرده باقی مانده باشد - پیشوای مذهب کاتولیک - گندم سوده ۴- پرگویی - پسوند حفاظت - اشاره - دشنام ۵- گذرگاه - روح - دانا - کیل ۶- جد - فراز - لسان - کیش - آتش ۷- از مرکبات - نبات - کرکس - گلولهٔ کوچک و توپُر سنگی یا بلوری برای بازی کودکان ۸- جوی خون - از عناصر - همسایه - خشکی ۹- ساز - خاطر - وسیله - مفت ۱۰- جواز - نمایش غمناک - فتنه - کم خونی ۱۱- شهر و کوهستانی در کرمانشاه - عهد - خویشاوندی - از نام های باری تعالی به معنی چیره

عمودی:
۱- صیقل - پسوند مالکیت - اگر حروفش مرتب شود به معنی اندرز است ۲- واحد توان الکتریکی - سازمان جاسوسی شیطان بزرگ - پس ۳- رنج - رفیق - نخست ۴- زخم آب کشیده - واحد سطح - عدد فوتبالی ۵- موی مجعد - مینا ۶- از درندگان - نهر - غزال ۷- شوربا - جزیه - شناسه ۸- قلعه و حصار - کچل - وحشی ۹- لحظه - جمیل ۱۰- ریز بینی - محل ذخیره آب ۱۱- مفتش - زاج سفید ۱۲- مرغ خانگی - مکان ۱۳- نفس خسته - قمر - درخت انار ۱۴- ستون بدن - پس غذا - بی حس ۱۵- شهری در مازندران - سالخورده - حلزون ۱۶- آخرین - حرف همراهی ۱۷- فساد - صدای کلفت - پادزهر ۱۸- به جا آوردن - فوری - بزه ۱۹- دفعه - نی باریک - لیکن ۲۰- کشور هفتاد و دو ملت - قرنیز بالای دیوار - تابناک

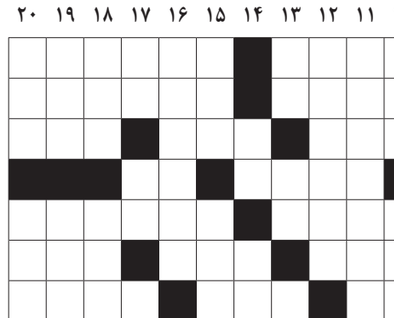

حل جدول شماره ۷۰۳۴

جدول سخت [شماره ۲۴۹]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی:
۱- از آثار اوژن یونسکو، نمایشنامه نویس رومانیایی تبار فرانسوی - رنج و سختی - به خاطر آوردن ۲- پودر دستگاه پرینتر - گوشواره - کاخی قدیمی در حیدرآباد هند با ۳۰۰ اتاق و سالن ۳- پشت سر امام جماعت نماز گزاردن - جرو بحث بیهوده - گذشته - اسب ۴- به دست آوردن - گیاهی معطر از خانواده شاه دانه - همداستان رامین - رمان مشهور امیل زولا فرانسوی - ام الخبائث ۵- لباس تازه دوخته شده - فیلمی مشهور از چارلی چاپلین - محافظ بافت نرم نوک انگشتان ۶- کلمه پرسشی - موطلایی - نقاب - از فراورده های لبنی ۷- توهین آمیز - نوعی فیلمبرداری با استفاده از سه دوربین - معادل فارسی آباژور ۸- بخش انتهایی چیزی - جستجو - از اجرام آسمانی - شادی و سرزندگی - قیمت ۹- دندان فیل - ناشی و بی تجربه - پایتخت غنا - شهری در هرمزگان ۱۰- دایره المعارف - شگفت زده - به زیارت رفته ۱۱- شسته نشده - فلزی برای گالوانیزه کردن آهن - پزشک دربار مظفرالدین شاه و موثر در امضای فرمان مشروطیت.

عمودی:
۱- ثروتمند - گندیده و بدبو ۲- جهت - حرکتی در ژیمناستیک ۳- هر موجود زنده - پرش تند ۴- بی خوابی - کلیسای قدیمی اصفهان - جدید ۵- نقطه های ریز عکس - شراره آتش ۶- وسیله ای برای ردیابی کشتی و هواپیما - بزرگ ترین دریاچه ارمنستان ۷- اجازه نامه - فراوان ۸- ماه دهم - قفل چوبی خانه های قدیم - فاصله بسیار کم ۹- پیش قراول - آبزی دریایی با بدنی کشیده ۱۰- سراینده آیینه اسکندری - گوشه ای در دستگاه ماهور ۱۱- بستنی چوبی - شیطان ۱۲- نیروی ادراک درست و منطقی - پدر آذری ۱۳- سخن صریح - قید زمان - لذت و خوشی ۱۴- عنصری سمی برای مبارزه با آفات نباتی - بوی خوش ۱۵- زمین مسطح و وسیع اطراف کوه - واحد پول نیجریه ۱۶- اختراع گراهام بل - زادگاه ۱۷- راندن بی ادبانه - سوغات ساوه - مقابل ۱۸- بینی - برداشت شخصی از مفاهیم ۱۹- رهبر قیام ضد استعمار ایتالیا در لیبی - تیر پیکاندار ۲۰- قلب قرآن - پایتخت سلسله سامانیان.

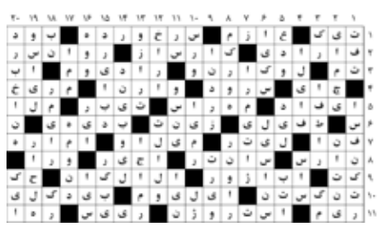
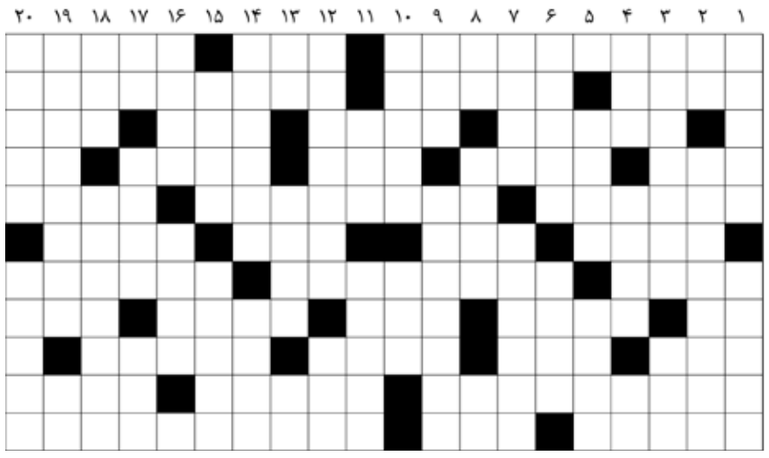
حل جدول شماره ۲۴۸